

REMINISCENCIJE GINEKOLOGA (DR. MILAN PEČIĆ)

DUBRAVKO HABEK

Klinika za ginekologiju i porodništvo Kliničke bolnice Sveti Duh, Hrvatsko katoličko sveučilište u Zagrebu i Akademija medicinskih znanosti Hrvatske

Adresa za dopisivanje: Prof. dr. sc. Dubravko Habek, prim., dr. med.
Klinika za ginekologiju i porodništvo Kliničke bolnice Sveti Duh
i Hrvatsko katoličko sveučilište u Zagrebu
E-pošta: dubravko.habek@os.t-com.hr

Poštovani Uredniče, dobivši memorabilija umirovljenog dugogodišnjeg samoborskog ginekologa i opstetričara dr. Milana Pečića, uz njegovu dozvolu uredio sam tekst smatrajući ga bitnim za objavu u našem časopisu. Ovaj izvorni tekst, koji zasigurno spada u našu povijest medicine, jasno ukazuje na stanje i probleme kliničke medicine i javnog zdravstva od prije pola stoljeća; opisuje poželjan i dobar model edukacije studenata medicine koji su poslani na praksu u manje bolnice diljem zemlje, prikazuje ondašnja zbivanja u provincijskoj bolnici s malim brojem liječnika s neizmjernim znanjem i iskustvom, naglašava zdravstvenu komunikaciju i organizaciju, zdravstvenu (ne)prosvjećenost te mogućnosti liječenja. Hvalevrijedan tekst donosim interesantan za našu struku s pojedinim komentarima čiji su literaturni podatci navedeni u bibliografiji.

„POGLED NA PROŠLOST ILI SJEĆANJE NA DJELIĆ MEDICINE OD PRIJE POLA STOLJEĆA“

„U osmom mjesecu 1954. godine našao sam se nakon osmoga semestra medicinskog fakulteta na obveznoj ljetnoj praksi u bjelovarskoj bolnici. Stara, povećana zgrada usred grada, dugačkih hodnika s prostranim visokim sobama, gdje je ležalo po šest do osam pacijenata. Koliko se sjećam, bili su odjeli interne, kirurgije, rodilište i ginekologija (u sklopu kirurgije), pa tuberkulozni odjel i laboratorij, rentgenološki odjel. Znam i imena dva liječnika: internist prim. dr. Franjo Fanton (op. a. šef odjela za interne i zarazne bolesti) i prim. dr. Josip Jagodić (op. a. kirurg i ginekolog, šef odjela za kirurgiju, ženske bolesti i rodilište, ravnatelj bjelovarske bolnice od 1940.-1957.).

Po dolasku javio sam se sekretaru bolnice. Neki visok, jak tip, otresit, razgovor vodimo na „*ti, družo*“. Rekao mi je neka se javim upravitelju đlačkog doma, gdje ću stanovati, a koji je nedaleko bolnice. A potom se moram javiti šefu internog odjela. Praksu provodim u jutarnjim satima, nema noćnih dežurstava.... Ne znam gdje sam se i kako hranio. Mislim u bolnici.... Dospio sam u dvokrevetnu sobu sa stolom, stolicom, jednim starim ormarom i lampom usred stropa. I sve bi bilo dobro, da nije bilo domaćih životinja: žohara i žutih „rusa“, a povremeno se pokazao i miš.... Kupio sam DDT, pa sam posipao na debelo oko nogu stola, kreveta i rubovima sobe....

U bolnici sam četrnaest dana trebao biti na internom i četrnaest dana na kirurgiji, a dio slobodnog vremena između 7-14 sati u prijamnoj ambulanti bolnice. I tako, svaki dan sa dr. Fantonom „prošetao vizitom“, složio ili upisao neke laboratorijske nalaze, dao nekoliko injekcija u pratnji sestre, a onda je on nekuda otišao, a ja u prijamnu ambulantu. Svašta sam vidio, ali iskreno govoreći nisam mnogo znao od kliničke medicine, jer sam tek odslušao predavanja iz interne, kirurgije i drugog, a učio i polagao ispite iz drugih predmeta. Imao sam položen kolokvij iz interne propedeutike. Takav je onda bio sustav studija. Npr. internu, kirurgiju, otorinolaringologiju i drugo moglo se polagati tek nakon svršetka X. semestra. Predavanja iz ginekologije i opstetricije bila su na petoj godini.....

Što sam vidio na odjelu, popodne sam pročitao u udžbeniku interne medicine koji sam ponio sa sobom: *ulcus duodeni, pneumonia, pleuritis, hepatitis, ciroza jetre*, nešto srčanih bolesti, kronične upale bubrega. Ne sjećam se detalja koje sam na odjelima vidio, ali mi je ponešto tipično - atipično ostalo u sjećanju. Vidio sam punkciju pleuralnog izljeva i punkciju ascitesa. Go-

dinama kasnije, radeći u općoj praksi, punkciju sam ascitesa kod ciroze jetre kroničnog alkoholičara izveo u kućnoj posjeti 2-3 puta. No, onda sam već imao završeni liječnički staž u bolnicama u Čakovcu i Puli. Bio je na odjelu pacijent sa sangvinirajućim ulkusom duodenuma i anemijom. Dr. Fanton mu je želio dati transfuziju krvi. Interesantan doživljaj za studenta medicine. Dr. Fanton je sam odredio krvnu grupu i onda od nekoliko njegovih rođaka ili znanaca, kad je našao odgovarajuću krvnu grupu, u jedan sterilni lončić uzeo 4-5 dcl krvi. Sa nekom velikom špricom uzeo je krv iz lončića i davao bolesniku u venu. Je li odredio Rhesus faktor? Ne znam. Onda sam znao premalo od medicine. A što bi na ovo danas rekli medicinari?...

Detalja boravka na kirurgiji slabo se sjećam, no jedna mi epizoda osta upečatljiva za cijeli život. Jednog vrućeg ljetnjeg dana dovezu na kolicima u kiruršku ambulantu odjela, ženu četrdesetih godina s tipičnim „*Facies Hippocratica*“ – mršava, sivo – blijeda, „ušiljena lica“, oblivena hladnim znojem. Stave ju na ginekološki stol. Već rekoh da je ginekološka kirurgija bila i nadležnosti kirurga dr. Jagodića. Bilo je tu i rodilište, ali bez liječnika ginekologa. (op. a. prim. dr. Jagodić je prvi specijalist kirurgije i ginekologije i osnivač samostalnog ginekološko-porođajnog odjela bjelovarske bolnice od 1. kolovoza 1956. godine).

Primarius dr. Jagodić već je znao nešto o pridošloj pacijentici. Palpirao joj je trbuh i onda uzeo ginekološki spekulum i oštar kirurški nož. Stajao sam uz njega i on mi se obrati. „Sada ćete vidjeti, kolega“. Uvede spekulum u rodnicu i nožem probije stražnji forniks rodnice. Procuri gusti zeleni kao pasta za zube, smrdljivi gnoj. Intenzivan se smrad proširi prostorijom, a prisutna primalja hitro otvori prozor. Primarius nešto promrmlja, stavi dren u otvor, odredi terapiju, uz „smjestite je na odjel“. Umrla je iste noći. Što je bilo? Imala je četvero djece i ponovno ostala trudna 2-3 mjeseca trudnoće. Navodno je „nešto“ gurnula u rodnicu ili maternicu, kako bi izazvala pobačaj. Nekoliko dana bila je doma uz visoku temperaturu, čekala rezultat zahvata, a onda u stvari „*ante finem*“, dovežena u bolnicu. Drugi dan me upita primarius jesam li položio patologiju? Odgovorih da jesam, a to je značilo da moram znati patološku obdukciju. Secirao sam na vježbama iz patologije, a i na ispitu. „Hajde, onda ide mo“ – reče on. U podrumu bolnice obavio sam sekciju. Primarius je stajao iza mene. Bila je to djelomična sekcija, tek da se nađe uzrok sepse. I što sam našao? U abdomenu upaljena potrbušnica, na dnu zdjelice puno gnoja, a sa vrha povećane maternice virio je neki čvrsti predmet. Vrh dvadeset i više centimetara dugog drvenog štapića probio je fundus trudnog uterusa! Što li su žene u to doba poduzimale da se riješe neželjene trudnoće? Svega i svašta – što sam mnogo kasnije doznao i vidio, koliko bi uporno, neodgovorno, ne sluteći straš-

ne posljedice koje su ih dovodile i do smrtne opasnosti.... Što li su sve radile same ili im uradile nestručne osobe – probijale rodnicu ili / i maternicu kojekakvim perima, korjenima biljki, iglama za štrikanje, „inspirale maternicu“ otopinom rivanola, pile kinin, čajeve od šafrana, kupale se u vrućoj vodi, dizale teret, skakale s izvjesne visine i sl.

Dodat ću ovom prilikom jedan pomalo komičan slučaj, iako se desio mnogo kasnije. Dakle, 10-12 godina kasnije, doživio sam, a sjetio se Bjelovara, kada sam bio na specijalizaciji u Petrovoj klinici u Zagrebu. Dovežena je u prijamnu ambulantu dvadeset i nešto godišnja žena negdje iz Zagorja. Imao sam već nešto iskustva sa 2,5 godina rađaonice i ginekološkog odjela. Dijagnosticirao sam spontani inkompletni pobačaj koji je trebalo dovršiti, tj. iskiretirati zaostale dijelove trudnoće od oko dva mjeseca. Uzimajući joj anamnezu, dok je mjerila tjelesnu temperaturu, reče mi da je dva puta rodila i imala pet – šest pobačaja (u to vrijeme je artefijalni pobačaj bio u bolnicama zakonski dozvoljen). Bio sam zapanjen – tako mlada žena, pa već toliko pobačaja! Zato se detaljnije raspitah, a ona mi reče: „kada zatrudnim ne ide mi se doktoru već stavim korenček i usljedi pobačaj!“ „Pa kakav korijen?“ – upitah iznenađen i znatiželjan.

- „Imam na vrtu cijelu gredicu toga korijena!“ – reče žena.
- „Da li ga operete?“ – upitah.
- „O, da operem u toploj vodi i osušim“ – reče žena.

Ostadoh bez komentara, ali naknadno dokučih bit. Ona je i prije poroda imala neuredan menstruacijski ciklus, mjesečnice su povremeno kasnile. I nakon dva poroda, kada joj je mjesečnica par dana kasnila, ona je stavljala „korenček“ u rodnicu, misleći pritom da je trudna, a mjesečnica je za koji dan spontano došla. Tako nije niti bila više puta uopće trudna, osim sada kada je uz bolove i krvarenje uistinu bila trudna i došla u bolnicu.

Ovo tek usput, tek toliko spominjem što sam vidio i naučio na studentskoj ljetnoj praksi, ostalo mi u sjećanju. Možda bi bila bolja i više, da sam imao mentora. No, tada to nije bio običaj, pa ipak sam bio zadovoljan, jer sam stekao neka praktična saznanja, uvid i iskustvo, pa i zapamtio neke detalje iz medicine onoga doba.

BIBLIOGRAFIJA

1. Pecić M. Pogled na prošlost ili sjećanje na djelić medicine od prije pola stoljeća – 1954. godina. Rukopis, Samobor, siječnja 2006.
2. Habek D. Biografije bjelovarskih liječnika. Varaždinske Toplice i Zagreb: Tonimir i Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, 2015.